

(ה)פורט התשיעי בקובנה

אתר רצח המוני יהודים. הפורט התשיעי בקובנה הוא שמה של אחת ממערכת המצודות שהוקמו בסוף המאה ה-19 סביב קובנה שבליטא, שישה קילומטרים ממרכז העיר. בליטא העצמאית, בין שתי מלחמות-העולם, היה הפורט בית-סוהר. בשלטון הכיבוש של הגרמנים במלחמת-העולם השנייה נרצחו בפורט ונקברו בו יותר מ-50,000 נפש – גברים, נשים וילדים – רובם ככולם יהודים מקובנה ומגורשים מגרמניה. בסתיו 1943 הוחל בשריפת גוויות הנרצחים, כדי לטשטש את עקבות הרצח. הדבר נעשה בסודיות רבה בידי יחידת 'מבצע 1005'. הועסקו בפעולה 34 אסירים מגטו קובנה, שחלקם נתפסו בדרך ליערות הפרטיזנים, וכן 26 שבויי מלחמה יהודים מהצבא האדום וארבעה לא-יהודים. האסירים היו נתונים לשמירה קפדנית, ואחרי העבודה היו כבולים בשלשלאות. למרות זאת הצליחו כל 64 האסירים לברוח, במיבצע מאורגן, מהפורט המוקף חומה בליל חג-המולד, 24 בדצמבר 1943. חלקם הגיעו לגטו קובנה ומשם הועברו ליחידות הפרטיזנים שביערות רודניקי (Rudnikai). בעקבות בריחתם נודע כשנה לפני תום המלחמה על מעללי הנאצים בפורט. היום האתר הוא מוזיאון ממלכתי.